

Interno glasilo Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik,
št. 11., letnik V., avgust 2011

Izhaja 4 krat letno v elektronski obliki

Odgovorna oseba za glasilo: Jasmina Bauman

Uredila: Darja Fišer

Avtorski prispevki ne odražajo nujno stališč Zavoda ZTSZJ.

Elektronski naslov uredništva: urednistvo.zdruzenje@t-2.net

Ko govorijo roke

Uvodnik

Jasmina Bauman

Spoštovani,

pred nami je nova, 11. številka glasila Ko govorijo roke. Veliko se je nabralo od zadnje številke in še več stvari se trenutno dogaja na področju, kamor sodimo tudi mi, tolmači. Predvsem pa se spreminja socialna zakonodaja, ki nas vedno znova in znova preseneča. Namreč, v tem času se je sprejemal nov Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, ki je za šolanje gluhih otrok izrednega pomena. Ne glede na to, da Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika določa pravico gluhih do tolmača v vseh postopkih pred državnimi organi, organi lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil in izvajalci javne službe, so vzgojno izobraževalne ustanove in pristojno ministrstvo to pravico šolajočim gluhim osebam odrekale, med drugim tudi z obrazložitvijo, da Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami tega ne predvideva. Zato je bilo nujno potrebno, da se aktivno vključimo v postopek sprejemanja novega zakona. In rezultat? Sprejeti Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami določa pravico gluhih oseb, ki uporabljajo znakovni jezik, pravico do tolmačenja v znakovni jezik v času šolanja. Podrobneje določila sprejetega zakona predstavljamo v članku Kaj prinaša nov Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami za gluhe otroke?.

V današnji številki vam predstavljamo Dragico BAC, generalno direktorico Direktorata za invalide pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, ki spremlja naše delo. Mnogo spodbudnih besed nam je namenila in veseli smo, da postaja naše področje vedno bolj prepoznavno, še posebej pomen našega dela.

Kar nekaj poročil sledi, ki naše delo prikažejo tudi v konkretnih številkah. Morda se podatki, strnjeni na nekaj listih, zdijo skromni, pa vendar je bilo v preteklem letu in še več v letošnjem letu, opravljenega ogromno dela. Nadaljujejo se projekti, predvsem nas veseli, da je zaživel klicni center v vsej polnosti.

Sodelovanje slovenskega združenja tolmačev v EFSLI, v evropskem prostoru, je vedno močnejše in počasi se bliža tudi leto 2013, ko smo gostitelji dogodka EFSLI, letne skupščine in konference. Nekaj utrinkov v tej številki je še z lanskega srečanja v Glasgowu, bliža pa se tudi že letošnje srečanje v Vietri sul Mare v Italiji.

Na koncu smo za vas zbrali nekaj informacij o pomembnejših dogodkih iz sveta. Včasih je dobro pogledati »čez planke«, kako potekajo stvari pri naših sosedih in po svetu.

Vsebina

Uvodnik	2
Pravica za študente in dijake	3
Intervju: Dragica Bac	5
Kaj prinaša nov Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami za gluhe otroke?	6
Poročilo o delu zavoda Združenje za slovenski znakovni jezik	7
Klicni center za osebe z okvaro sluha	9
Poročilo Sveta Vlade Republike Slovenije za slovenski znakovni jezik	10
Nov način naročanja tolmačev preko klicnega centra	11
Konferenca SINERGIJA – SKUPAJ GREMO NAPREJ MOČNEJŠI – 2. del	11
Obvestila	14

Pravica za študente in dijake

Jasmina Bauman

Na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je potekal sestanek z namenom rešitve zagotavljanja tolmačev za slovenski znakovni jezik gluhim študentkam in študentom med predavanji in vajami. Odgovorni na ministrstvu so izkazali veliko pripravljenost za rešitev nastale situacije, kar dokazuje tudi njihov dopis vsem visokošolskim zavodom in koncesionarjem z napotkom, da so zavezani k izvajanju zakonske pravice do tolmača ter kritja stroškov le teh.

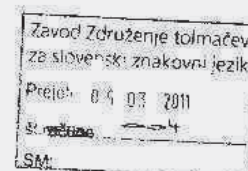
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN TEHNOLOGIJO

Kotnikova 38, 1000 Ljubljana

T: 01 478 46 00
F: 01 478 47 19
E: gp.mvzt@gov.si
www.mvzt.gov.si

Javni in koncesionirani visokošolski zavodi

Številka: 070-2/2008/14
Datum: 1. 3. 2011

Zadeva: Študenti s posebnimi potrebami in njihove pravice

Spoštovani!

Študenti s posebnimi potrebami imajo poseben položaj oziroma pravice na številnih področjih, ki jih urejajo pravni akti. Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (v nadaljevanju: ZUSZJ), sprejet v letu 2002, zagotavlja gluhim pravico do uporabe slovenskega znakovnega jezika, pravico gluhim do obveščenosti v njim prilagojenih tehnikah ter obseg in način uveljavljanja pravice do tolmača za znakovni jezik oz. drugega ustreznega načina sporazumevanja v javnih službah in tudi v vseh drugih življenjskih situacijah, v katerih gluhoča pomeni oviro pri zadovoljevanju potreb.

Izobraževanje je temeljna sestavina zagotavljanja socialne vključenosti in neodvisnosti vseh oseb, vključno oseb s posebnimi potrebami, na vseh stopnjah izobraževanja. Osebe s posebnimi potrebami imajo praviloma nižjo izobrazbo oziroma so manj vključeni v vse stopnje izobraževanja kot drugi prebivalci, še prav posebno je nizek njihov delež v srednješolskem in visokošolskem izobraževanju. V okviru smernic Nacionalnega programa visokega šolstva 2011-2020 želimo manj zastopanim skupinam omogočiti večjo vključenost v visokošolski prostor in visokošolske institucije spodbuditi k razvoju načinov privabljanja, vključevanja in pomoči pri zaključevanju študija za manj zastopane skupine. Za tovrstne aktivnosti bodo lahko visokošolske institucije pridobile sredstva v okviru novega razvojnega stebra financiranja.

Ministrstvo za visoko šolstvo ugotavlja, da se pri izvajanju ZUSZJ v okviru visokega šolstva še vedno pojavljajo težave pri individualnem zagotavljanju pravic. Skladno s tem zakonom so izvajalci javne službe dolžni zagotoviti gluhi osebi tolmača za znakovni jezik na zahtevo gluhe

osebe ali po uradni dolžnosti takoj, ko gluha oseba predloži na vpogled dokument, s katerim ji je priznana pravica do tolmača. Pravica do tolmača se uveljavlja v obsegu in na način, ki omogoča uveljavljanje pravic po načelu enake dostopnosti. Plačilo stroškov tolmača za znakovni jezik financirajo izvajalci javne službe.

Javni in koncesionirani visokošolski zavodi morajo tako za gluhe študente, na njihovo prošnjo, zagotoviti tolmača znakovnega jezika oz. na podlagi izdelanega individualiziranega načrta gluhemu študentu omogočiti sporazumevanje na drugačen način, ki je sprejemljiv za gluhega študenta.

Sredstva za tolmače gluhim študentom visokošolski zavodi zagotavljajo znotraj sredstev za študijsko dejavnost, kot določa Uredba o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov.

Prepričani smo, da želimo v skupno dobro ustvarjati okolje, ki bo prijazno in prijetno za življenje in delo ter vsem skupinam ljudi omogočiti izenačene možnosti za bivanje in sodelovanje na vseh družbenih področjih. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo v skladu s tem poziva vse javne visokošolske zavode k zagotavljanju gluhi osebi tolmača za znakovni jezik.

 Gregor Golobič
MINISTER

Poslati:

- naslovník
- arhiv
- Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
- Varuh človekovih pravic

Intervju z...

Dragica Bac

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Uvodoma vas lepo pozdravljamo kot generalno direktorico Direktorata za invalide pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve.

Prevzeli ste sektor, kamor sodimo tudi tolmači slovenskega znakovnega jezika. Kakšen je vaš pogled na naše delo?

Že koncem leta 2002 je Državni zbor RS sprejel Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika. Poudarjam, da je s tem zakon Slovenija postala 25. država na svetu, ki je priznala slovenski znakovni jezik kot naravni jezik gluhih in s tem kot enakopraven in enakovreden jezik slovenskemu jeziku. Z zakonom smo želeli celostno urediti položaj in razvoj slovenskega znakovnega jezika, pravico do njegove uporabe za enakopravno vključevanje gluhih oseb v življenjsko in delovno okolje, položaj tolmačev slovenskega znakovnega jezika in postopek uveljavljanja pravic. Že pri pripravi samega zakona ste tolmačice in tolmači aktivno in konstruktivno sodelovali.

Zakon določa, da imajo gluhe osebe pravico uporabljati znakovni jezik v postopkih pred državnimi organi in drugimi javnimi institucijami in javnimi službami, kot tudi v vseh drugih življenjskih situacijah, v katerih gluhoti lahko pomeni oviro pri zadovoljevanju njenih potreb. Prav te pravice gluhi ne bi mogli uveljavljati in uporabljati brez tolmačic in tolmačev slovenskega znakovnega jezika. **Zato menim, da ste tolmačice in tolmači srce in gonilna sila pri izvajanju zakona. Vaše delo je izrednega pomena, saj se gluhi predvsem z vašo pomočjo lahko enakopravno vključujejo v vse oblike družbenega življenja ob enakih pravicah in pogojih ter z enakimi možnostmi, kot jih imajo slišči, kar jim omogoča kakovostnejše in samostojnejše življenje.**

Tolmačice in tolmači ste ušesa in govor gluhih. Žal so še primeri, ko pri svojem delu naletite na »gluha ušesa« posameznikov, ki vas, tolmačice in tolmače, dobesedno postavljajo pred vrata ter vam onemogočajo opravljati vaše delo, s tem pa gluhih odrekajo zakonito pravico, da komunicirajo v svojem jeziku. Na srečo je ta praksa vedno redkejša, k čemur je pripomoglo osveščanje javnosti, pri katerem igrate vi, kot posameznice in posamezniki ter Zavod združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, eno ključnih vlog.

Nikakor ne morem spregledati eksperimentalnega projekta »Klicni center za osebe z okvaro sluha«, ki ga izvaja zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik. Center osebam z okvaro sluha prvič omogoča dostop do informacij, namenjenim javnosti, v oblikah zapisa in tehnologijah, ki so jim prilagojene. Vendar brez vas, tolmačic in tolmačev, center ne bi mogel delovati. Center je postal nepogrešljiv za osebe z okvaro sluha, preko njega se npr. lahko naročijo pri zdravniku, pridobijo informacije s področja javne uprave, informacije o postopkih in dokumentih za vpis otrok v vrtce. Menim, da so s klicnim centrom osebe z okvaro sluha stopile korak bližje k neodvisnemu življenju, saj ni več potrebno prositi sorodnikov, sosedov, da oni pokličejo »tja in tja« in pridobijo želeno informacijo. To pa je vsekakor tudi vaša zaslug.

Vsem tolmačicam in tolmačem želim, da boste v bodoče pri svojem delu naleteli na čim manj težav in neprijetnosti in da bomo morebitne probleme reševali s skupnimi močmi, skupaj iskali rešitve in nove izzive. Želim in verjamem, da bo slovenski znakovni jezik resnično postal

enakovreden slovenskemu jeziku in bo s tem tudi vaše delo našlo primerno in zaslužno priznanje, tako da vam želim veliko uspeha tudi v prihodnje.

So v pripravi kakšne spremembe na področju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki je naša pravna osnova delovanja?

Pri pripravi Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika je z ministrstvom, kot pripravljalcem zakona, sodelovala tudi strokovna in civilna javnost, se pravi zveza in društva gluhih in naglušnih, institucije, ki se ukvarjajo s to problematiko ter tolmačice in tolmači slovenskega znakovnega jezika. Cilji pripravljalcev zakona so bili predvsem priznanje znakovnega jezika kot enakopravnega in naravnega sredstva za sporazumevanje gluhih oseb, s tem, da se gluhih omogoči uveljavljanje pravice do tolmača (v postopkih pred institucijami na zahtevo gluhe osebe, v drugih življenjskih situacijah vavčerji) ter do informiranja v njim prilagojenih tehnikah. Zakon poleg tega opredeljuje tolmačice, postopek uveljavitve pravic gluhih ter delovanje in naloge sveta Vlade RS za slovenski znakovni jezik.

Večina od teh področji, predvsem uzakonitev slovenskega znakovnega jezika in s tem pravico gluhih do tolmača, je zakon uredil prvič. Kot že povedano, so bili cilji veliki. Menim, da jih je precej uresničeno, drugi pa se še uresničujejo. Vsaka novost namreč pomeni »oranje ledine«, s tem pa tudi ugotavljanje dobrih strani ter tudi pomanjkljivosti.

Seveda vsi niso (in nikoli ne bodo) zadovoljni z zakonom, zato nekateri menijo, da ga bi bilo potrebno spremeniti (premajhno število vavčerjev, vavčerje nadomestiti z denarjem, premajhna zaveza in odgovornost javnih institucij, če ne zagotovijo gluhih pravic, ki jim jih zakon priznava, zakona sploh ne potrebujemo ipd.) Na ministrstvu se strinjamo, da se je v času izvajanja zakona pokazalo, da zakon ni idealen in da bi posamezne rešitve bile lahko nekoliko drugačne ali bolj dodelane in dorečene.

Vendar trenutno ne razmišljamo, da bi zakon novelirali. Seveda pa spremljamo vse predloge in pobude glede možnih sprememb, ki so vedno dobrodošle. **Pomembno je predvsem široko tolmačenje uzakonjenih pravic, pri tem pa je potrebno vedno izhajati iz namena zakona, to je zagotoviti gluhih čim boljše in enake možnosti kot sliščim za njihovo vključevanje v vse oblike družbenega življenja ter okolja. S tako razlago se lahko (brez spremembe zakona) reši marsikatera dilema, ki se pojavlja ob izvajanju zakona.**

Udeležili ste se decembrskega posveta (2010), ki ga je organiziralo Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik. Slišali ste, da so še vedno velike težave pri izvajanju zakona, predvsem na področju izobraževanja. Predstavniki so javno predstavili svoje neupoštevanje zakona. Boste v zvezi s tem kaj ukrenili?

Z veseljem sem se udeležila tradicionalnega decembrskega posveta, ki ga organizira zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik z naslovom »Ovire in dileme pri uresničevanju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika ali trajna diskriminacija gluhih oseb v Sloveniji«. Naslov je jasno nakazal, katera tema bo izpostavljena in je tudi trenutno najbolj pereča. Na začetku izvajanja zakona, so javne institucije pravico gluhih do tolmača, sprejemale z nerazumevanjem. Na srečo se stvari spreminjajo, sicer ne povsem tako hitro kot bi si želeli, vendar je

napredek očiten. Prav na posvetu se je ob izvajanju predstavnic in predstavnikov javnih institucij (predvsem ministrstev) pokazalo, da so le-te pripravljene in v veliki večini upoštevajo pravico gluhih do uporabe tolmača. Ponekod še obstajajo določene ovire, ki pa so bolj administrativnega značaja in samo stvar dogovora ali drugačne organiziranosti je, da se odpravijo.

Kljub vsemu povedanemu, pa je npr. področje izobraževanja, še vedno »neprijazno« in celo diskriminatorno za gluhe študentke oziroma študente. Posamezne fakultete namreč ne zagotavljajo gluhim študentkam in študentom v študijskem procesu pravice do tolmača oziroma možnosti sporazumevanja na drugačen način, ki je za gluho/ega študentko oziroma študenta sprejemljiv in se s predstavniki fakultete ali druge višje ali visoke šole o tem dogovori pri pripravi individualiziranega načrta.

Na ta problem smo s strani ministrstva, kakor tudi Sveta Vlade RS za slovenski znakovni jezik, zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik ter Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije in Društva študentov invalidov Slovenije večkrat opozorili predvsem Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo kot resorno ministrstvo ter vse univerze v Sloveniji. Vsi zagotavljajo, da se problema zavedajo in se strinjajo s tolmačenjem, da so gluhe/i študentke oziroma študenti med študijem upravičeni do tolmača, ki jim ga mora zagotoviti in financirati višje ali visokošolska ustanova, na kateri gluha/i študentka oziroma študent študira, vendar pa se žal v praksi to v večini primerov ne izvaja. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ter Univerza v Ljubljani sta pripravili mnenji, v katerih, glede na razlago zakona podano s strani našega mi-

nistrstva, nalagata fakultetam, da gluhim študentkam oziroma študentom morajo zagotoviti tolmača in ga tudi financirati.

Nikoli se ne sme obupati, minimalni napredek se namreč kaže tudi na tem področju, saj je resorno ministrstvo v dopisu vsem koncesionarjem in javnim visokošolskim zavodom naložilo, da morajo gluhim študentkam oziroma študentom na njihovo prošnjo zagotoviti tolmača znakovnega jezika oziroma jim na podlagi individualiziranega načrta omogočiti sporazumevanje na drugačen način, ki je za njih sprejemljiv. Sredstva visokošolski zavodi zagotavljajo znotraj sredstev za študijsko dejavnost, kot določa nova Uredba o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov.

Ministrstvo se bo tudi v bodoče, kot do sedaj, polno angažiralo pri reševanju problema zagotavljanja pravice gluhim študentkam in študentom na področju visokega šolstva. Žal lahko pri tem le opozarja, daje tolmačenja in se predvsem skuša dogovoriti, da bi visokošolski zavodi svojo dolžnost izpolnjevali. Žal jih v to »prisiliti« ne more. Pri tem pa je potrebno, da vse pristojne institucije, tako vladne kot nevladne, sodelujejo in delujejo koordinirano. Pri tem ima zelo pomembno vlogo tudi Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Upam, da se bodo tudi na tem področju težave sčasoma uredile ter bo na ta način gluhim študentkam in študentom vendarle omogočeno spremljati predavanja s polno participacijo tako kot je to omogočeno njihovim slišječim kolegicam in kolegom.

Hvala za pogovor.

Hvala tudi vam.

Kaj prinaša nov Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami za gluhe otroke?

Jasmina Bauman

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (ZUSZJ) določa pravico gluhih do tolmača v vseh postopkih pred državnimi organi, organi lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil in izvajalci javne službe, vendar so vzgojno izobraževalne ustanove in pristojno ministrstvo to pravico šolajočim gluhim osebam odrekale, med drugim tudi z obrazložitvijo, da Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP) tega ne predvideva. Seveda se s takšno obrazložitvijo nismo strinjali in smo vseskozi poudarjali, da so vzgojno izobraževalne ustanove kot izvajalke javne službe dolžne spoštovati tudi določila Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika in ne le določil veljavnega Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. A vse do sedaj smo naleteli na »gluha ušesa«. Priložnost, da pristojne prepričamo v nujnost podajanja učne snovi gluhim otrokom s pomočjo tolmača znakovnega jezika, se nam je ponudila ob sprejemanju novega Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Na mojo iniciativo je bil sklican Svet za slovenski znakovni jezik, na katerem sta predstavnici pristojnega ministrstva predstavili novosti ZUOPP in z veliko naklonjenostjo prisluhnile našim argumentom o neskladnosti predloga ZUOPP z veljavnim ZUSZJ. Ker je bil ZUOPP že v drugi obravnavi, je bilo potrebno pripraviti predloge amandmajev ter jih posredovati matičnemu odboru v obravnavo in sprejem. K pripravi amandmajev sem pristopila z velikim veseljem in entuziazmom, ne zato, ker sem bila iniciatorka celotnega »kolesjak«, ampak zato, ker smo pri oblikovanju

amandmajev prvič v moji dolgoletni karieri sodelovali predstavniki Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ter Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana, in zagovarjali enaka stališča, kar ni najbolj pogosta praksa. In takšen način dela je obrodil sadove.

Kaj so poglobitve novosti ZUOPP, ki se nanašajo na gluhe otroke?

Gluhi in naglušni otroci, ki uporabljajo slovenski znakovni jezik in so usmerjeni v programe, ki so določeni v 5. členu sprejetega zakona, so upravičeni do tolmača za slovenski znakovni jezik, kar mora biti zapisano v odločbi o usmeritvi (člen 30, točka 4).

36. člen sprejetega zakona govori o individualiziranem programu, katerega morajo izdelati vzgojno-izobraževalni oziroma socialnovarstveni zavodi za vsakega otroka. Novost, ki se nanaša na gluhe in naglušne otroke, uporabnike znakovnega jezika, je določena v točki 3., kjer je, med drugim, zapisano, da se z individualiziranim načrtom določi izvajanje tolmačenja v slovenskem znakovnem jeziku.

Pravica je zapisana. Sama od sebe ne bo zaživela, če je ne bodo zahtevali tako starši, kakor tudi otroci in je udejanjanje le te v praksi v veliki meri odvisno od njih.

Na koncu bi se rada zahvalila vsem posameznikom, organom, institucijam, ki so nas podpirali in na ta način pripomogli k ureditvi te pravice tudi na področju vzgoje in izobraževanja, ki je za gluho populacijo izrednega pomena.

Poročilo o delu zavoda Združenje za slovenski znakovni jezik

Jasmina Bauman

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika je v veljavi od novembra 2002, ki se je v praksi pričel izvajati s sprejemom Tarife za tolmače slovenskega znakovnega jezika marca 2004.

EVIDENCA GLUHIH OSEB, KI JIM JE BILA IZDANA ODLOČBA PO ZAKONU

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika nalaga centrom za socialno delo vodenje evidence gluhih oseb, katerim so bile izdane odločbe po zakonu. Ker centri za socialno delo vodijo tovrstne evidence le za svojo rabo, je Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik vzpostavilo centralno evidenco vseh izdanih odločb za območje celotne države, saj ocenjujemo, da je skupno število upravičencev eden izmed pomembnih podatkov. Iz naše evidence je razvidno, da je do 31. 12. 2010 prejelo odločbo o pravici gluhih oseb do uporabe znakovnega jezika skupno 886 upravičencev, ki so po posameznih območjih razdeljeni kot sledi iz tabele:

OBMOČJE	ŠTEVILO GLUHIH OSEB
DOLENJSKA	41
GORENJSKA	106
LJUBLJANA Z OKOLICO	308
POSAVJE, CELJE, VELENJE, KOROŠKA	146
PREKMURJE	31
SEVERNA PRIMORSKA IN KOPER	116
ŠTAJERSKA	138
SKUPAJ	886

Število upravičencev se ni bistveno povečalo glede na preteklo leto (876 upravičencev), število upravičencev s statusom dijaka ali študenta je 49.

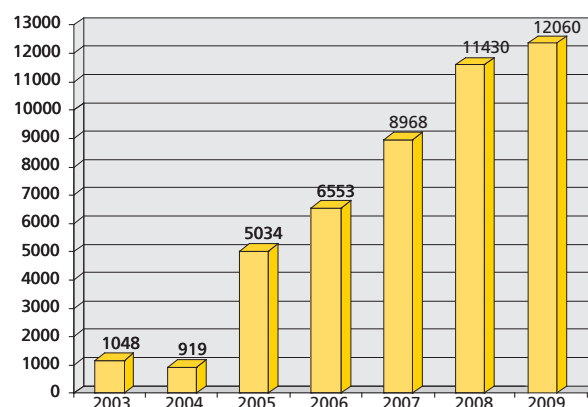
EVIDENCA OPRAVLJENIH UR TOLMAČENJA

Iz evidence storitev je razvidno, da se potreba po tolmačih med gluhiimi upravičenci še vedno povečuje. Tako je bilo do 31. 12. 2010 opravljenih skupaj 12.566 ur, od tega 8.629 ur, plačanih z vavčerjem in 3.937 ur, katerih plačniki so različne institucije. Primerjalno gledano z letom 2009 je bilo v letu 2010 malenkostno povečanje, ki gre na račun opravljenega tolmačenja v javnih institucijah.

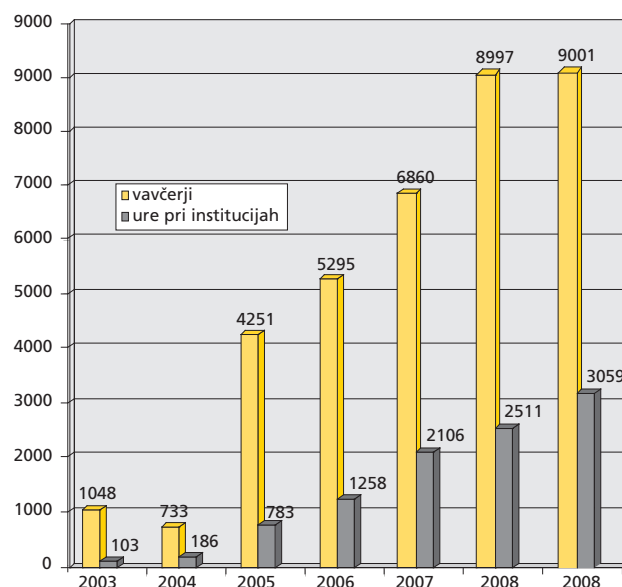
Prvi graf prikazuje vse večjo potrebo po storitvah tolmačenja ter trend naraščanja, ki se povečuje iz leta v leto, saj je v prvem letu po sprejetju zakona bilo opravljeno 1.151 ur, v lanskem letu pa 12.566 ur.

Iz drugega grafa lahko ugotovimo, da se je število ur tolmačenja, plačljivih z vavčerjem rahlo zmanjšalo glede na preteklo leto, tolmačenje v različnih javnih institucijah, ki so tudi plačnice stroškov tolmačenja, pa se je v primerjavi z letom 2009 povečalo za dobrih 28%, kar je spodbudno.

Število opravljenih ur tolmačenja v letih od 2003 do 2010

Število opravljenih ur tolmačenja v letih od 2003 do 2010

Opravljene ure tolmačenja po območjih v letu 2010

Območje	Št. ur tolmačenja po uporabnikih	Št. upravičencev	Povpr. štev. ur na uporabnika
Dolenjska	608	41	14,8
Gorenjska	627	106	5,90
Ljubljana z okolico	4011	308	13,0
PCVK	1769	146	12,11
Prekmurje	515	31	16,60
SPK	1595	116	13,75
Štajerska	2907	138	21,00
Več območij	534	0	
Skupaj	12566	886	14,18

DINAMIKA PRIDOBIVANJA CERTIFIKATA

V letu 2010 so bili objavljeni štiri izpitni roki za preverjanje znanja in spretnosti za pridobitev certifikata, na spletni strani www.ric.si, in sicer 16. 03. 2010; 25. 05. 2010, 14. 09. 2010 in 24. 11. 2010. Do konca leta 2010 je v register tolmačev, ki ga vodi MDDSZ, vpisano 41 tolmačev, od katerih jih 22 opravlja storitev tolmačenja kot registrirano dejavnost, 19 pa na podlagi podjemne pogodbe.

REGIJA	ŠTEV. TOLMAČEV/ TOLMAČIC 2006	ŠTEV. TOLMAČEV/ TOLMAČIC 2009
Dolenjska	2	3
Gorenjska	3	4
Ljubljana z okolico	16	20
Posavje, Celjsko, Ve- lenjsko in Koroško območje (PCVK)	4	5
Prekmurje	1	1
Severna Primorska in Koper (SPK)	2	4
Štajerska	4	4
Skupaj	32	41

UGOVOR V ZVEZI S KAKOVOSTJO IZVAJANJA STORITVE TOLMAČENJA

V letu 2010 je disciplinska komisija obravnavala en primer kršitve – opustitev tolmačenja in izrekla ukrep opomin.

OSTALE AKTIVNOSTI

V letu 2010 smo izvedli še naslednje naloge:

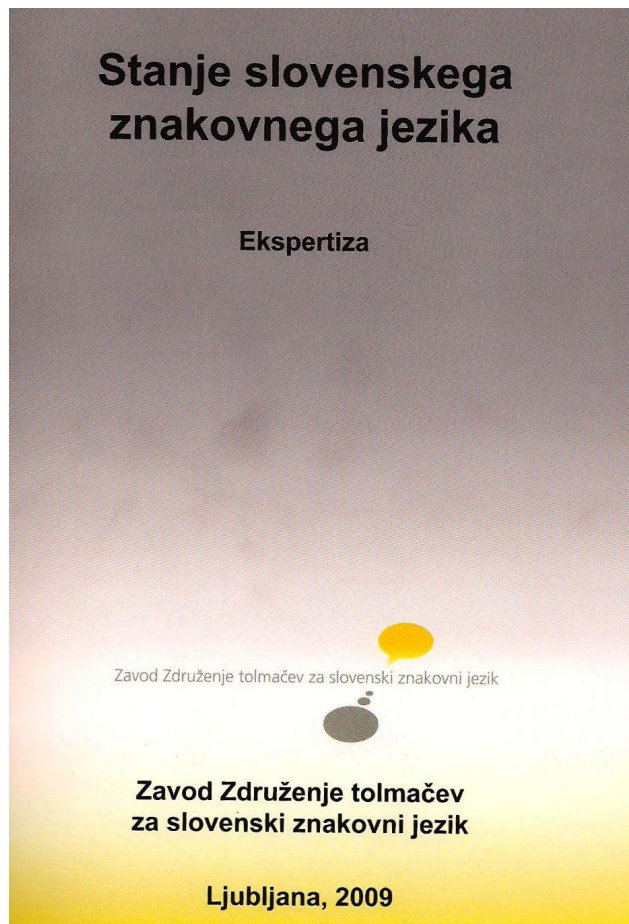
- v spomladanskem in jesenskem terminu smo organizirali začetni in nadaljevalni tečaj znakovnega jezika;
- na razpisane štiri roke certificiranja se je prijavilo pet kandidat, od katerih so 3 kandidatke bile uspešne;
- pripravljali program usposabljanja za pridobitev certifikata se je zaključil junija, katerega se je udeležilo 7 udeležencev, od katerih je le ena kandidatka pristopila k certificiranju;
- oktobra smo pričeli izvajati pripravljali program, katerega obiskuje 10 udeležencev;
- v tem obdobju smo pripravili strokovno gradivo za dve seji sveta zavoda in dve seji Sveta za slovenski znakovni jezik;
- izdali smo 3 številke e-glasila Ko govorijo roke;
- z ZDGNS smo imeli dva sestanka glede financiranja združenja in ostalih odstopanj ustanovitelja od akta o ustanovitvi;
- gostili smo tri skupine študentk Pedagoške fakultete z namenom predstavitve dela zavoda in klicnega centra;
- decembra smo organizirali posvet na temo problematika uveljavljanja ZUSZJ, katerega namen je bil predstavitev aktivnosti posameznih javnih institucij v smislu odpravljanja eventuelnih ovir pri izvajanju zakona.

V zvezi z uresničevanjem Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika je potrebno izpostaviti predvsem ugotovitve, da je zakon v veliki meri zaživel na različnih področjih, da se vedenje o zakonu med javnimi institucijami veča ter da so uporabniki čedalje bolj osveščeni o svoji pravici.

Kljub temu pa je potrebno izpostaviti posamezna področja, kjer je zaslediti največ težav oziroma nedoslednosti, če ne že kršitev zakonske pravice

1. Še vedno je kršena pravica gluhih do tolmača v času študija, kljub temu, da je ministrica za visoko šolstvo v prejšnji vladi v odgovoru na poslansko vprašanje pritrdila mnenju MDDSZ, ki tolmači zakon tako, da imajo gluhi študentje pravico do tolmača med predavanji in kljub temu, da je na okrogli mizi bilo izoblikovano mnenje, da mora MVZT skupaj z univerzami poiskati rešitev.

2. Skrb za uveljavljanje in enakopravnost znakovnega jezika ter razvoj znakovnega jezika sta zaupana Svetu Vlade RS za slovenski znakovni jezik in Zavodu Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, a brez zagotovitve finančnih sredstev. Zato se je v letu 2008 aktivno pristopilo k izdelavi Ekspertize o stanju znakovnega jezika, v okviru katere so nakazane možne rešitve, predvsem pa splošno priznavanje slovenskega znakovnega jezika kot jedrne sestavine kulturne identitete gluhe skupnosti ter vzpodbujanje znanstvenoraziskovalnega dela na področju slovenskega znakovnega jezika, a je problem še vedno aktualen.

Klicni center za osebe z okvaro sluha

Jasmina BAUMAN

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je na pobudo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije pristopilo k izvedbi projekta **KLICNI CENTER ZA OSEBE Z OKVARO SLUHA**, katerega namen je gluhim osebam omogočiti komuniciranje in pridobivanje informacij v njim prilagojeni tehniki s področja državnih organov, organov lokalne samouprave, izvajalcev javnih pooblastil in izvajalcev javnih služb ter storitev javnega značaja in storitev Halo – uprave. K sodelovanju k temu projektu smo bili povabljeni januarja preteklega leta, ki je trajalo do maja 2009. Junija 2009 je bil z MDDSZ podpisan aneks k pogodbi o financiranju zavoda za izvedbo eksperimentalnega projekta.

V ta namen smo razvili spletno aplikacijo, preko katere gluhe osebe zlahka vzpostavljajo stik s posameznimi institucijami in opravijo osnovne komunikacije, ki jih slišče osebe sicer opravljajo po telefonu. V državi podobnega projekta, po katerem bi se lahko zgledovali ni, zato smo na zavodu morali biti zelo inventivni in tudi iznajdljivi, saj sedaj ponujene tehnične rešitve uporabe javno dostopnih telefonskih storitev, niso dostopne gluhim osebam in je aplikacija v celoti plod domačega znanja. Pri snovanju projekta smo izhajali predvsem iz potreb uporabnika, saj uporabnik komunicira s tolmačem po vseh, ta trenutke, razpoložljivih kanalih:

- elektronska pošta,
- pisni pogovor v živo,
- SMS,
- video klic preko spletnega mesta,
- video klic preko UMTS telefona,
- faks.

Klicni center je na voljo gluhim osebam 24 ur na dan vse dni v letu, kar je velik prispevek k dvigu kakovosti življenja gluhih in naglušnih oseb. Storitve opravljajo tolmači slovenskega znakovnega jezika. V klicni center je eksperimentalne narave, ki ima zakonsko podlago za delovanje v Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov, ki je bil sprejet lansko leto. Klicni center je pričel delovati 21. septembra 2009. Predstavitev delovanja klicnega centra smo imeli v 6 društvih gluhih in naglušnih: Koper, Kranj, Mestno društvo gluhih Ljubljana, Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana, Nova Gorica in Murska Sobota. Izdelali smo tudi zloženko z navodili in prijavnico, katero smo poslali na 3227 naslovov, naročnikov časopisa Iz sveta tišine.

EVIDENCA DOGODKOV v Klicnem centru za osebe z okvaro sluha za obdobje od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010.

Število zahtevkov skupaj v obdobju:

4359

Število zahtevkov v obdobju po kanalih sprejema

SMS	2.068
Video klic Internet	1.396
Spletni pogovor	560
E-pošta	282
Video klic UMTS	53
Telefaks	0
Skupaj	4.359

Število zahtevkov v obdobju po temah

Javna uprava	1.048
Zdravstvo	860
Drugo	999
Socialno varstvo	270
Zaposlovanje	196
Šolstvo	192
Kultura	388
Šport	173
MDDSZ	101
ZPIZ	19
Ni izbrano	11
Sodstvo	28
Društva gluhih in naglušnih	26
Policija	29
ZDGNS	14
Visoko šolstvo	5
Skupaj	4.359

Število zahtevkov v obdobju po kanalih sprejema in povprečnem času reševanja

Kanal sprejema	Povprečje
E-pošta	0:56:36
Telefaks	ni klicev v obdobju
Video klic Internet	0:16:39
SMS	0:31:07
Spletni pogovor	0:16:04
Video klic UMTS	0:14:17
Skupno	0:26:00

Število registriranih uporabnikov na dan 31. december 2010:

344

Poročilo Sveta Vlade Republike Slovenije za slovenski znakovni jezik

Dr. Stane KOŠIR, predsednik sveta

Naloge Sveta za slovenski znakovni jezik so opredeljene v 24. členu Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika:

- skrbi za razvoj slovenskega znakovnega jezika,
- skrbi za uveljavljanje in enakopravnost znakovnega jezika,
- spremlja izobraževanje, usposabljanje in delo tolmačev za slovenski znakovni jezik ter dinamično pridobivanja certifikatov,
- predlaga spremembo kataloga standardov strokovnih znanj in spretnosti za tolmača znakovnega jezika,
- sodeluje z ustreznimi organi na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja, zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, socialnega varstva, sodstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zaposlovanja, športa, kulture in drugimi organi,
- predlaga pristojnim organom uskladiitev vprašanj, pomembnih za izvajanje zakona,
- seznanja se z reševanjem ugovorov v zvezi s kakovostjo izvajanja storitve tolmačenja,
- obravnava druga vprašanja ter zagotavlja pomoč pri uresničevanju nalog, ki se nanašajo na uporabo znakovnega jezika.

V letu 2010 je imel svet 2. redni seji, na katerih se je seznanil oziroma sklepal o naslednji problematiki:

obravnaval in sprejel je poročilo o delu Sveta za slovenski znakovni jezik v letu 2009;

- obravnaval in sprejel je poročilo o uveljavljanju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika za obdobje od 1. 1. do 31. 12. 2009;
- poročilo o uveljavljanju ZUSZJ za prvo polletje 2010;
- posredoval dopis Odboru za delo, družino in socialne zadeve ob obravnavi Zakona o izenačevanju možnosti invalidov, v katerem je izrazil podporo delovanju Klicnega centra za osebe z okvaro sluha in apeliral na podelitev javnega pooblastila Zavodu Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik ter da je delovanje klicnega centra potrebno razumeti v povezavi z 10. členom ZUSZJ;
- kot temo tradicionalnega posveta se je svet odločil za predstavitev dveh sklopov: v prvem sklopu so sodelovali predstavniki ministrstev z namenom predstavitve njihovih aktivnosti glede implementacije ZUSZJ, drugi sklop pa je bil posvečen predstavitvi klicnega centra;
- svet je ponovno opozoril na neimenovanje članov sveta;
- na MDDSZ je naslovil dopis, da se le ta opredeli glede problemov, ki se pojavljajo pri uresničevanju zakona in ki jih svet zapiše v svojem poročilu Vladi RS.

V zvezi z izvajanjem zakona je potrebno izpostaviti nekaj statističnih podatkov:

- odločbo o pravici do uporabe slovenskega znakovnega jezika je pridobilo 886 gluhih oseb, od tega 49 oseb s statusom dijaka ali študenta;
- v letu 2010 je bilo opravljeno 12.566 ur tolmačenja, kar je za 4 % več v primerjavi z letom 2009, od tega je bilo 8.629 ur, plačljivih z vavčerjem (v primerjavi z letom 2009

je zaznati 5 % upad tolmačenja, plačljivih z vavčerjem) in 3.937 ur, katerih plačniki so javne institucije (v primerjavi z letom 2009 zaznavamo 28 % povečanje);

- v register tolmačev za slovenski znakovni jezik, ki ga vodi MDDSZ, je trenutno vpisano 41 tolmačev;
- storitev tolmačenja se izvaja na podlagi podjemne pogodbe (19 tolmačev), 22 tolmačev pa opravlja to dejavnost kot samostojni podjetnik.

Ocenjujemo, da je bilo delo Sveta za slovenski znakovni jezik v letu 2010 uspešno, saj je čutili večjo osveščenost slišče javnosti pri zagotavljanju pravice gluhih oseb do tolmača, ki se kažejo v pozitivnih odzivih. Kljub aktivnosti sveta pa ostajajo nekatera vprašanja, pomembna za izvajanje zakona, odprta:

1. Še vedno je kršena pravica gluhih do tolmača v času študija, kljub temu, da je ministrica za visoko šolstvo v prejšnji vladi v odgovoru na poslansko vprašanje pritrdila mnenju MDDSZ, ki tolmači zakon tako, da imajo gluhi študentje pravico do tolmača med predavanji. Na ta problem je bilo posebej opozorjeno na okrogli mizi z naslovom Prikrita diskriminacija gluhih študentov in študentk na slovenskih univerzah.

2. Skrb za uveljavljanje in enakopravnost znakovnega jezika ter razvoj znakovnega jezika sta zaupana Svetu Vlade RS za slovenski znakovni jezik in Zavodu Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, a brez zagotovitve finančnih sredstev. V naročeni ekspertizi o Stanju slovenskega znakovnega jezika so nakazane nekatere rešitve, a bistvenega premika na tem področju ni zaznati.

Nov način naročanja tolmačev preko klicnega centra

Jasmina BAUMAN

V Zavodu Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik v okviru Klicnega centra pripravljamo novost, s katero se odzivamo na želje naših uporabnikov – naročanje tolmačev preko klicnega centra. S to novostjo ponujamo našim uporabnikom celovito storitev, ki jo lahko opravi na enem mestu. Ker klicni center deluje 24 ur na dan vse dni v letu, z novim načinom naročanja tolmačev UKINJAMO dežurni telefon.

V času od 9. do 15. maja 2011 je bila nova storitev v poskusnem delovanju, s 1. junijem 2011 pa smo novo storitev pričeli izvajati, o čemer smo obvestili tudi vsa društva in uporabnike klicnega centra. Ne glede na to novost, dosednji načini naročanja tolmačev ostajajo še vedno v veljavi.

Konferenca SINERGIJA – SKUPAJ GREMO NAPREJ MOČNEJŠI – 2. del

Darja FIŠER

Pred začetkom konference (spredaj Maya de Wit, predsednica EFSLI)

V prejšnji številki e-glasila je bil objavljen 1. del poročila z letnega srečanja EFSLI, kamor smo vključeni kot polnopravna članica. Skupščina in konferenca na temo »Sinergija – skupaj gremo močnejši naprej«, je bila med 10. in 12. septembrom 2010 v Glasgowu na Škotskem. Prvi dan je bila skupščina, drugi in tretji dan je potekala konferenca.

Na konferenci je bilo predstavljeno veliko dobrih praks, izkušenj članic EFSLI in veliko dobrih napotkov, kako je resnično le dobro sodelovanje pogoj za to, da gremo naprej in ne stopicljamo na mestu ali celo nazadujemo z metnajem polen eden drugemu.

Raija ROSLOF, predavateljica znakovnega jezika MA, projektna managerka, DIAK, je imela referat na temo **IISE - Usposabljanje tolmačev znakovnega jezika: Medna-**

rodni sistemi – najti sinergijo med tolmači. Predstavila je način dela IISE (Training Sign Language Interpreters - International Settings). Postavili so si izhodiščni vprašanje ZAKAJ in KAKO najti sinergijo med tolmači. Postavili so delovni tezi:

- Izboljšanje delovnih pogojev tolmačev.
- Izboljšanje kakovosti tolmačenja.

Rezultat raziskave je izdan DVD s postavljenimi kvalitetnimi standardi, izvedena dva 4 dnevna seminarja in hiter tečaj za delo z mednarodnimi tolmači. V raziskavi so ugotovili:

- da je potreba med tolmači po razumevanju dela,
- da je nujna kooperacija med tolmači in tehnike tolmačenja so različne in tolmači jih potrebujejo pri svojem delu,
- da obstajajo različna pričakovanja med gluhi in slišječimi tolmači, ko delajo v timu.

Predhodna priprava in predhodna informacija sta nujni za delo tolmača (odnos, kultura, timing, pregled seznamov, urnik, priprave (dialekt, žargon, izzivi predavateljev, veriga tolmačev)). Uspešna komunikacija je v delitvi informacij, da situacij zgolj ne predvidevamo. Med tako pestrimi jeziki je gotovo veliko nerazumevanja. Nujno je spoznavati eden drugega. Poznavanje terminologije pa je ključno. Več informacij o tem projektu je dostopnih na www.project.iise.eu.

Učiteljica, predstojnica Heriot Watt univerze, članica britanske akademije za znakovni jezik, **Tessa PADDEN** in direktorica britanske zveze gluhih **Avril HEPNER** sta predstavili referat **Pomembnost gluhih učiteljev, gluhe kulture in gluhe skupnosti pri usposabljanju tolmačev za angleški znakovni jezik**. V uvodu sta poudarili dobro sodelovanje med univerzo in britansko zvezo gluhih. Tolmači potrebujejo gluhe lju-

Ulice so polne glasbenikov z dudami in z veseljem jim prisluhneš.

di, visoko izobražene, da pomagajo pri izobraževanju in delu, saj se šele tako pridobi kakovost dela tolmačenja. V okviru projekta vajeništva, pomočnikov (apprenticeship scheme) na področju izobraževanja so dvignili izobrazbeni nivo tudi z diplomami in temu primernimi programi. Pri tem so se izogibali napakam iz preteklosti: premalo vključevanja gluhih v program usposabljanja, neadekvatne povratne informacije učiteljem o kakovosti dela, nezadosten poudarek na potrebah gluhe kulture. Močno je zavedanje, da ni pomemben samo jezik, ampak tudi zavest gluhih, kultura gluhih, zato je potrebno pridobiti tudi takšna znanja. Sicer nekaj manjka in temu je potrebno posvetiti pozornost, narediti most. Izdelali so DVD s posnetki različnih pogovorov na različne teme, ki so učni pripomoček. Sodelovati je potrebno tudi z zunanjimi institucijami. Delati moramo skupaj, z organizacijami, univerzami, ker to niso različni svetovi. Govora je o ODNOSU. Pomočniki so pomembni. To mora biti pomemben kriterij pri usposabljanju. Iz češkega združenja sta **Nada DINGOVA & Barbora KO-SINOVA** predstavili zanimivo delavnico na temo **Moja »anonimna« stranka**. Začetek delovanja na Češkem je bilo 1989, takrat je bila revolucija, tako v socialnem smislu, kot na področju dela tolmačev. Prej je bilo mogoče tolmačenje le preko CODA tolmačev (tolmači, otroci gluhih staršev), sicer pa so dolgo časa čakali na ureditev področja tolmačenja. Ni bilo nobenih posebnih zahtev za tolmače, da so lahko opravljali to delo. Tolmačimo 3 tipom uporabnikov:

- **Stari** (ki so živeli pred revolucijo):
 - **zahteve pri tolmačenju starim:** ni dovolj samo tolmačiti; ni več samo anonimno tolmačenje, ampak se je potrebno maksimalno približati potrebam uporabnika; izobraženost je manj pomembna kot dejstvo delovne komunikacije; tolmač mora biti prijazen, poskuša razložiti vse, kar gluhi ne razume; zahteve po obleki in obnašanju – ni važno, kaj ima oblečeno, diskretno naj bo, zavedati se mora odgovornosti, biti mora točen, mora poznati vsaj osnove tolmačenja, da je tolmačenje tekoče;
 - **zahteve starih gluhih** – da tolmač pomaga, a samo do določene mere (oblačila, recept...), ne pasti v past pomagalskega sindroma;
- **Mlajši** (ki imajo specifične zahteve):
 - **Zahteve pri tolmačenju mlajšim:** visoke zahteve jezika – krenja in jezik; visoke zahteve pri simultanjem prevajanju – želijo znakovni jezik, ne (slovenski) znakovni jezik; točnost prevajanja – ne spremeniti, opustiti informacij; dostojno obnašanje in predstavljanje – tolmač mora biti samozavesten, zaupanja vreden; paziti mora na meje: da

ni pedagog gluhih, opravlja storitev, ni del tega, kar se dogaja; je manager situacije – ve, kaj se bo dogajalo in kje; je dober časovni manager, ne zamuja in ne povzroča neprijetnih situacij gluhih; nenehno se izobražuje, da ga zanimajo stvari v skupnosti, vse ima ažurirano v svojem področju strokovnosti; idealen tolmač: dobrega obnašanja, uporablja uporaben jezik, je izobražen in razume vse, dobro pripravljen vnaprej, ostaja diskreten in je oblečen črno; tolmač je most v komunikaciji;

- **Otroci** (ki so običajno dobro informirani, ampak imajo še otroški način zaznavanja tolmačenja):
- **Zahteve pri tolmačenju otrokom:** otroci so dobro informirani, vedo kdo je tolmač; poznajo obveznosti tolmača, kaj mora delati pred in med ter po tolmačenju; vedo, katere sposobnosti mora imeti tolmač; vedo, česa tolmač ne sme (zlorabiti zaupanja, nositi nakita med tolmačenjem, svetle obleke); mora biti pripravljen za nalogo;

Tolmač se mora znati pri vseh tipih uporabnikov. Zato je fleksibilnost bistvenega pomena za tolmača. Samo, če smo tolmači občutljivi za potrebe gluhih, bodo še naprej odprti do nas. Če bomo dobro opravili nalogo, bodo gluhi zadovoljni. Potrebno je dobro planiranje, četudi je tolmač zelo zaposlen.

Starejši gluhi predavatelj za gluhe študije na univerzi Wolverhampton, Anglija **John HAY** in diplomantka te univerze, ki je njegova tolmačica trikrat tedensko **Tracey ARROWSMITH** sta predstavila vrsto tolmačenja »tolmač za dostopnost do dela« (access to work interpreter - ATW) in svoje delovne izkušnje v referatu **Jaz in moja senca: uspešna sinergija med gluhih profesionalcem in tolmačem (Access to Work interpreter)**. Kaj je access to work = država plača projekt, ki ima namen, da se delovno odstranijo prepreke pri oviranostih, gre za podporo gluhih zaposlenim (tolmač, zapisovalec, bralec z ustnic, tehnični suport (tekst foni, videokamera). Predstavila sta raziskavo v West Midlandsu (12 gluhih zaposlenih in 12 tolmačev so povedali, kaj je za njih uspešen odnos). Gre za nekakšen proces senčenja, sledenje kot senca – tolmač postane senca gluhemu, ves čas ga spremlja, opravlja vsa dela zanj, ki so naloga tolmača; ne gre za administrativno pomoč ali pomoč s kuhanjem kave.

V tem odnosu so pomembne lastnosti: zaupanje drug drugega, spoštovanje drug drugega, šaljivost, odsev glasu, zapisovanje / povratna informacija, prosti čas, gluhi mora natanko vedeti, kaj je tolmačevo delo in kaj ne.

Fascinantna sodobna nadgradnja starega.

Kaj se lahko zgodi v tem odnosu (povzeto po raziskavi), kar ne predstavlja pozitivnih elementov:

- »povej mu/ji sindrom« - ko se gluhi približa šefu in šef vedno odgovarja tolmaču, ne obrača se na gluhega;
- neviden tolmač – gluhi ignorira tolmača in ta način naroča tudi drugim;
- izven pisarne – prošnja gluhega, da ga tolmač spremlja po opravkih, celo v prostem času;
- dvoje možgan je boljše kot ene – gluhi sprašuje po mnenju tolmača o neki službeni zadevi;
- različnost je začimba življenja – v izogib dolgočasu in rutini, zato bi mogoče bila menjava tolmačev.

Anna Lena NILSSON, z oddelka za lingvistiko na univerzi v Stockholmu je predstavila drugačen vidik vprašanje, kdo dela komu kaj. Predstavila je referat z naslovom **Nov izziv – kar še ni bilo izrečenega o tolmačenju**. Skušala je odgovoriti na vprašanje, kaj je tolmačenje? Predhodni pogled bi bil, da je to: najti pomen besede; tolmač dekodira pomen in spremeni sporočilo iz drugega jezika; pove, kaj je bilo rečeno. Nov pogled pa je, da tolmač: sooblikuje pomen; tolmači so sooblikovalci pomena – oblikujejo, kar je povedano in izdelajo lastno verzijo izrečenega v drugem jeziku. Predstavila je kognitivni model tolmačenja, kjer je izhodišče pomena se ne da izraziti v obliko, se pa lahko vtke v obliko. Tolmač mora biti aktiven, kajti nima direktnega dostopa do pomena. Kajtera znanja potrebujemo za to? Svetovno znanje, znanje iz trenutnih situacij, znanje znakovnega jezika in njegove slovnice, znanje o usmerjanju kretnje, ki jih izvaja kretalec. Pomen ni stalni del besede ali kretnje, ampak je v kontekstu. Tolmač ob tem potrebuje dobro usmeritev delovnega jezika, splošno znanje, priprave na specifično nalogo. Govorci morajo deliti besede z nami, da jih mi konceptualiziramo v prostoru in da oblikujemo pomen, ki ga potem posredujemo v drugi jezik.

V panelnem delu so bila zanimiva vprašanja in odgovori na temo **Spremembe pogleda in izzivi tolmačenja in izobraževanja, usposabljanja ter etika**.

Izziv? DA, če je napredek razvoja poklica, če je sodelovanje, pripravljenost, če je pripravljenost na permanentno izobraževanje, potem to lahko tolmaču predstavlja izziv. Sicer mu je izobraževanje in usposabljanje v breme. Mi sami moramo biti izziv. Imeti moramo dobro usposabljanje tolmačev (na univerzitetni ravni), narediti standardizacijo, prav tako pomagati gluhih do boljše izobrazbe. Vsaka nova naloga potrebuje svoj čas usposabljanja, potrebuje izobraževanje in na koncu tudi potrdilo o usposobljenosti, diplomu, s katerimi dokazuje to usposobljenost. Tudi to je pomembno. Z izobraževanjem tolmač raste, napreduje na višjo raven. V ZDA dajejo manj poudarka dajejo kulturi in več na izobraževanje. Tolmači so z zelo različnimi znanji in če združiš dva tolmača, postane zelo močen tim z večih vidikov, ker se dopolnjujeta.

Tudi skupine tolmačev se spreminjajo, kot se spreminjajo zahteve gluhih do tolmačev, npr. nekje še želijo, da je tolmač pomočnik, drugje manj. Dojemanje perspektive gluhih pri tolmačih je drugačno in se spreminja. Veliko je ljudi, ki pozna znakovni jezik, pa niso tolmači, te zagrabijo gluhi, zato gre velikokrat le za vprašanje zaupanja. Zato je treba razmišljati, kako si pridobiti to zaupanje od gluhe skupnosti. Vsi se borimo za zaupanje gluhih. Kako priti bližje drug drugemu v razumevanju? Je veliko dobrih praks, ki lahko navdihnejo. Dobro je sodelovanje »starih« tolmačev z »novimi«, kajti veliko se lahko naučijo drug od drugega.

Poročna oprava Škotov ...

Velikokrat je konflikt med tem, kar vrednotijo tolmači in učitelji tolmačev in kar vrednotijo uporabniki. To so predvsem hitrost, cena in dobro tolmačenje, dobro izvedena storitev. Vseh treh tolmači ne morejo imeti. Gluhi pa želijo imeti vse. In s tem se redno srečujejo v ZDA. Ljudje nočejo biti dragi, ker želijo »prodati« svojo storitev. Drug problem pa je, da se na dogodkih lahko pojavi velik konflikt, da imajo stranke vsaka svoj pogled in cilje in, ko to govorijo »skozi nas«, je včasih želja, da bi bili njihovi zagovorniki. Zato je potrebno biti previden na tem področju, ker nismo nevtralni in nas lahko hitro zanese v takšnem okolju.

Etika je pomembna v poklicu. V glavnem se strinjamo, ko pa pridemo v kočljive situacije, kjer se gluhi in tolmači ne strinjamo, nimamo znanja, da se s tem soočimo. Pomembno je, da se problema zavedamo. Prav tako moramo vedeti, da se mora in da se da poiskati rešitev.

Različno je usposabljanje gluhih in slišočih tolmačev. Ampak s tem, ko sodelujemo, je več možnosti za dvig kvalitete.

Dinamika ljudi z gluhih starši je drugačna kot pri slišočih. Ampak gluhi so bili celo življenje odvisni od otroka, ki jim je vse urejal. Tega so navajeni in težko je narediti preklap v mislih.

So stvari, ki jih tolmači ne bomo mogli nikoli spremeniti: nezaupanje, težave v razumevanju, problemi... Zato potrebujemo sodelovanje gluhih v izobraževanju, ki bodo naši učitelji in ko se bomo skupaj učili, bo rastlo tudi zaupanje in bo težav manj.

Z izobraževanje se lahko veliko spremeni. Prav tako pa tudi s pripravljenostjo deliti. Potrebujemo spoštovanje in voljo do sodelovanja.

Obvestila

EFSLI seminar za učitelje tolmačenja 2012: Inovativni pristop

Oddelek za prevejske študije na Univerzi v Grazu gosti med 10. in 12. 09. 2012 EFSLI seminar za učitelje tolmačenja na temo »Integralni pristop«. Namenjen je izmenjavi informacij vseh, ki se ukvarjajo s poučevanjem znakovnega jezika, predvsem v luči novih in inovativnih pristopov.

Več na <http://www.uni-graz.at/itat/>.

SIGN5 – SIGN conference series, oktober 2011

Peta konferenca v SIGN seriji konferenc bo na Univerzi Gazi v Ankari, Turčija, od 21. – 23. 10. 2011. Več na: http://www.uclan.ac.uk/schools/journalism_media_communication/islands/sign5.php.

IISE project Training Sign Language Interpreters - International Settings (IISE)

Mednarodni projekt IISE (tolmačenje v izobraževanju) je zaključen. Rezultat je DVD z gradivom za tečaje in v izobraževalne namene, imenovan »Tolmačenje znakovnega jezika v mednarodnih postavitvah«.

Več na: <http://www.efsli.org/whitedragon/documents/file/IISE%20media%20release%202010.pdf>.

Svetovna konferenca gluhoslepih - Dbi World Conference 2011, Sao Pablo, Brazilija

Sao Pablo v Braziliji je bil izbran, da bo gostil 15. Svetovno konferenco gluhoslepih, ki bo od 27. septembra do 01. oktobra 2011. Tema je »Možnosti vključenosti za življenje«. Področja bodo: inkluzivnost v vzgoji, podporna tehnologija, rehabilitacija otrok, nevrološka etiologija, Konvencija ZN o pravicah ljudi s posebnimi potrebami, menjava populacije, stari.

Več na: <http://www.dbi2011.com.br/>.

Konferenca na Univerzi Kirikkale, Turčija: Mednarodne prevajalske študije in terminologija

Konferenca bo v Turčiji od 20. – 21. 10. 2011.

Več na: <http://www.kku.edu.tr/~cev-ter/english.htm>.